

تأثیر مخارج دولت بر بودجه ورزشی خانوارهای ایرانی

جعفر گنج خانلو^{۱*}، فریبا عسکریان^۲، فرامرز طهماسبی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۲۹

چکیده

هدف: هدف تحقیق حاضر بررسی تأثیر مخارج دولت بر هزینه‌های ورزشی خانوارهای ایرانی بوده است. **روش‌شناسی:** پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی با استفاده از داده‌کاوی می‌باشد و به دلیل ماهیت موضوع، جمع‌آوری اطلاعات آن با استفاده از روش کتابخانه‌ای صورت گرفته است. اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت مخارج دولت بر بودجه ورزشی خانوارهای ایرانی با استفاده از آمار و اطلاعات سالانه متغیرهای مربوطه، طی سال‌های ۱۳۷۲ تا ۱۳۹۲ و از طریق آزمون‌های خود رگرسیونی با وقفه‌های توزیعی، الگوی بلندمدت و الگوی تصحیح خطا بررسی شد. تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق با استفاده از نرم‌افزارهای اقتصاد سنجی EViews (نسخه ۹) و Microfit (نسخه ۴/۱) انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان از تأثیر مثبت و معنی‌دار مخارج دولت بر بودجه ورزشی خانوارهای ایران در کوتاه‌مدت داشتند؛ اما نتایج تحقیق اثرات بلند مدت مخارج دولت بر مصرف ورزشی خصوصی در ایران را تأیید نکردند.

نتیجه‌گیری: اتخاذ سیاست‌های مالی مناسب توسط دولت‌ها می‌تواند به توسعه مصرف ورزشی خانوارها و متعاقب آن افزایش مشارکت همگانی در امر ورزش کمک کند.

واژه‌های کلیدی: مخارج دولت، هزینه‌های ورزشی خانوار، مشارکت ورزشی

۱. دانش‌آموخته دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران ۲. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز، تبریز،

ایران ۳. استادیار اقتصاد دانشگاه پیام‌نور واحد خدابنده

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: ganjkanloojafar@yahoo.com

مقدمه

فعالیت‌های جسمانی ناکافی، خطر فزایندهٔ بیش از ۲۰ نوع بیماری در حال گسترش از جمله بیماری‌های قلبی عروقی، سرطان، چاقی و دیابت را به دنبال دارد (Anokye, Pokhrel, Doyle, Francis, & Fox-Rushby, 2016). تا حدی که کم‌تحرکی و نداشتن فعالیت‌های ورزشی کافی، جزء ۱۰ عامل اصلی مرگ‌ومیر در میان کشورهای پر درآمد قرار گرفته است (Britain, 2009). همین مسئله کافی است تا توجه جدی عموم مردم و خانواده‌ها به ورزش و فعالیت‌های جسمانی به ضرورتی انکارناپذیر تبدیل شود. چرا که فعالیت‌های ورزشی معرف جنبه‌ای برنامه‌ریزی‌شده توسط خانوارها جهت دستیابی به سلامتی است (Sturm, 2004). امروزه پژوهشگران حوزه سلامت بر این باورند که می‌بایست جایگاه ورزش از یک عنصر کمکی برای رشد جسمانی به عاملی مؤثر در درمان مشکلات گستردهٔ روانشناختی نیز ارتقاء یابد (Park et al., 2016). بنابراین تردیدی نیست که افزایش مشارکت عموم مردم در فعالیت‌های ورزشی، ارتقاء سطح سلامت کل جامعه را تضمین خواهد نمود. از سوی دیگر نتایج تحقیقات متعددی به تأثیر مثبت صرف هزینه در ورزش توسط مردم بر مشارکت ورزشی آنان صحنه گذاشته‌اند (Wicker, Breuer, & Pawlowski, 2010) و (Davies, 2002). در واقع میزان هزینه‌های ورزشی خانوارها با رواج ورزش در هر کشوری متناسب است و هر شرکت‌کننده یک خریدار محسوب می‌شود (Sanderson, Harris, Russell, & Chase, 2000). از همین روست که اختصاص هزینه معین در بودجهٔ خانوار در کشورهای توسعه

یافته در حال تبدیل شدن به رویه‌ای معمول است. بر اساس گزارش مؤسسه مارکت واچ^۱ (۲۰۱۸)، هزینه‌های ورزشی مردم در ایالات متحده در سال ۲۰۱۷ بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار بوده است (Kutz, 2017). علاوه بر ایالات متحده، بازار سلامت و تناسب‌اندام در اروپا نیز پایدار و مداوم بوده است، به‌طوری‌که تعداد باشگاه‌های سلامت و تناسب‌اندام با افزایش مستمر به تعداد ۵۱۲۰۴ افزایش یافته و تعداد اعضای باشگاه‌ها نیز تا سال ۲۰۱۵ به حدود ۵۲/۴۴ میلیون نفر رسیده بود (Department, 2018). البته به عقیدهٔ پژوهشگران تصمیم به صرف هزینه در ورزش عمدتاً تحت تأثیر ویژگی‌ها و سبک زندگی افراد است (Scheerder, Vos, & Taks, 2011)؛ نتایج تحقیقات فراوانی نیز حاکی از آن است که متغیرهای پس‌زمینه‌ای همچون متغیرهای جمعیت‌شناختی، اقتصادی، اجتماعی و روانشناختی نیز بر مشارکت ورزشی و مصرف خصوصی محصولات ورزشی اثرگذار هستند (Downward & Riordan, 2007) و (Downward & Rasciute, 2010). برای مثال در کشور انگلستان حدود ۷۰ درصد از افراد شاغل در حرفه‌های مدیریتی، اداری و حرفه‌ای در سال‌های منتهی به ۲۰۱۷ به طور منظم در ورزش شرکت کرده‌اند. در مقابل، صرفاً حدود ۴۹ درصد از کسانی که به مدت طولانی بیکار بودند و یا هرگز به‌کاری مشغول نبوده‌اند در ورزش فعال بودند (Audickas, 2017). نتایج تحقیق پز^۲ و ریت^۳ (۲۰۰۵) نیز نشان داده بود

1. www.marketwatch.com

2. pez

3. rate

داخلی که منجر به تقاضای کل بالاتری می‌شود، افزایش درآمد، افزایش مخارج، ایجاد اشتغال و به تبع آن کاهش بیکاری و گسترش پایه مالیاتی نمونه‌هایی از تأثیرات اقتصادی صرف هزینه در بخش ورزش هستند (Kalashi, 2014). بنابراین مطالعه مصرف ورزشی خانوارها و عوامل اثرگذار بر آن از جهات فراوانی اهمیت دارد. پژوهشگران بر این باورند که عوامل کلان اقتصادی می‌توانند نقش بسزایی را در توسعه درک ترجیحات افراد (برای هزینه‌کرد در اموری همچون ورزش و فعالیت‌های بدنی) ایفا کنند (Sturm, 2004). چرا که سیاست‌های اقتصادی ابزارهای مهمی برای تأثیرگذاری در این زمینه هستند (Anokye et al., 2016). بدیهی است که هزینه‌های ورزشی خانوار بخشی از مصرف خصوصی کل کشور است و مصرف خصوصی به عنوان مهم‌ترین جزء از اجزای تقاضای کل می‌تواند تحت تأثیر متغیرهایی چون مخارج و هزینه‌های دولتی قرار گیرد که متأثر از سیاست‌های کلان اقتصادی دولت می‌باشند (Ashrafipour, 2013). از سوی دیگر در ایران با توجه به نقش وسیع دولت در اقتصاد و سیاست‌گذاری‌های آن، دولت می‌تواند از طریق مخارج جاری و عمرانی در بخش‌های مهم اقتصادی زمینه تحرک اقتصادی را در مناطق مختلف کشور فراهم کند که مصرف خصوصی (هزینه‌های خانوار) یکی از متغیرهایی است که مخارج دولتی می‌تواند به روی آن تأثیرگذار باشد (Asgharpur, 2012). اگرچه مطالعات نظری و تجربی فراوانی در ارتباط با تأثیر مخارج دولت بر کل هزینه‌های خانوار صورت گرفته است.

که احتمال صرف هزینه برای ورزش توسط افرادی با سطح تحصیلات بالاتر، بیشتر بوده است (Lera-López & Rapún-Gárate, 2005). متأسفانه میزان فعالیت‌های ورزشی خانوارهای ایرانی در مقایسه با کشورهای توسعه یافته در سطح بسیار پایین‌تری قرار دارد چرا که میزان هزینه‌های ورزشی خانوار به طور مستقیم با مشارکت مردم در ورزش در ارتباط است (Kalashi, 2014). به‌عنوان نمونه سرانه هزینه‌های ورزشی شهروندان کانادایی با ۷۸ درصد جمعیت فعال از نظر ورزشی، ۱۳۶ برابر سرانه ورزشی شهروندان ایرانی است (Askarian, 2009). در همین راستا کاشف (۱۳۹۳) با مقایسه میزان هزینه‌های درمان در ایران و کانادا به این نتیجه رسید که هزینه‌های درمان خانوارها در کشور کانادا در مقایسه با ایران به مراتب کمتر بوده است و این در حالی است که عمده هزینه‌های درمان در کانادا به هزینه حق بیمه و دندانپزشکی مربوط می‌شد حال آنکه بخش اعظم هزینه‌های درمان در ایران به ویزیت پزشکان عمومی و متخصص اختصاص داشت (Kashef, 2014). البته نباید این نکته را از نظر دور داشت که تأثیرات مثبت ناشی از بهبود جایگاه ورزش در بودجه خانوار صرفاً در افزایش مشارکت ورزشی و کاهش هزینه‌های درمانی خلاصه نمی‌شود بلکه هزینه‌های ورزشی خانوارها موتور محرک اقتصاد ورزش و جزء اصلی صنعت ورزش محسوب می‌شود (Askarian, 2009). نتایج مطالعات مختلف نشان‌دهنده آن است که مخارج و هزینه‌هایی که در زمینه ورزش و فعالیت‌های بدنی صرف می‌گردد، قابلیت اثرگذاری بی‌شماری را در عرصه اقتصاد دارد؛ از جمله افزایش در مصرف

می‌شدند. لذا به منظور آزمون هم‌انباشتگی از آزمون هم‌انباشتگی یوهانسون-جوسیلیوس استفاده شد. پس از برآورد روابط بلندمدت، به منظور بررسی چگونگی تعدیل عدم تعادل‌های کوتاه مدت هزینه‌های ورزشی خانوار به سمت تعادل بلندمدت، الگوی تصحیح خطا استفاده گردید. برای جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و برآورد مدل، نرم‌افزارهای اقتصادسنجی ایویوز^۱ (نسخه ۹) و نرم‌افزار مایکروفیت^۲ (نسخه ۴/۱) مورد استفاده قرار گرفتند.

طرح‌های هزینه و درآمد خانوار در ایران به طور کلی هزینه‌های مصرفی خانوار، شامل هزینه صرف شده برای انواع وسیعی از کالاها و خدمات است که بر اساس طبقه‌بندی محوری محصولات (CPC^۳) به مواد خوراکی و غیرخوراکی تقسیم می‌شود^۴. بررسی هزینه و درآمد خانوارهای (بودجه خانوار) روستایی و شهری، از سال ۱۳۵۳ تاکنون به‌استثنای سال‌های ۱۳۵۵، ۱۳۵۷ و ۱۳۶۰، همه‌ساله انجام شده و نتایج آن استخراج و منتشر شده است. طرح‌های مذکور با استفاده از توصیه‌های سازمان

اما با جستجو در میان منابع مختلف داخلی و خارجی پژوهشی یافت نشد که به بررسی تأثیر مخارج دولت بر هزینه‌های ورزشی خانوار پرداخته باشد. از این رو با توجه به ارزش و اهمیت هزینه‌های ورزشی خانوار در توسعه مشارکت ورزشی اقشار گوناگون جامعه (توسعه ورزش همگانی) و متعاقب آن کمک به ارتقاء سطح سلامت کل کشور و سایر جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی آن و از سوی دیگر با توجه تأثیرپذیری هزینه‌های خانوار (مصرف خصوصی) از سیاست‌های کلان اقتصادی دولت، محققان در پژوهش حاضر به بررسی تأثیرات مخارج دولت بر هزینه‌های ورزشی خانوارهای ایرانی پرداخته‌اند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی با استفاده از داده‌کاوی می‌باشد و به دلیل ماهیت موضوع، جمع‌آوری اطلاعات آن با استفاده از روش کتابخانه‌ای صورت گرفته است. بدین‌منظور، آمار و اطلاعات مورد نیاز از پایگاه اطلاعاتی مرکز آمار ایران برای دوره ۹۲-۱۳۷۲ شمسی استخراج شده‌اند. اطلاعات مورد نیاز شامل: مخارج سالانه دولت، تولید ناخالص داخلی سالانه کل کشور و نیز هزینه‌های ورزشی خانوارهای ایرانی طی سال‌های ۱۳۷۲ تا ۱۳۹۲ و به قیمت ثابت بر مبنای سال پایه ۱۳۸۳ است. پس از جمع‌آوری اطلاعات لازم، آزمون‌ها براساس آمارهای موجود صورت گرفت. به منظور بررسی پایایی متغیرها از آزمون‌های ریشه واحد دیکی‌فولر تعمیم یافته استفاده شد. از آنجایی که سه متغیر $I(1)$ بودند. بنابراین بایستی آزمون همگرایی یا هم‌انباشتگی بین متغیرها بررسی

1 EViews

2 Microfit

3 Central Product Classification

۴. سیستم CPC یکی از نظام‌های طبقه‌بندی است که زیر نظر سازمان ملل توسعه یافته است و بطور اختصار CPC نامیده می‌شود. این سیستم دارای ۵ سطح بوده و تمامی کالاها و خدمات قابل حمل و غیر قابل حمل از جمله زمین خالی را هم طبقه‌بندی و کدگذاری می‌کند. مهمترین اهداف طبقه‌بندی محوری محصول (CPC) عبارت است از فراهم آوردن چارچوبی برای مقایسه بین‌المللی آمارهایی که به کالاها، خدمات و دارایی‌ها می‌پردازد. CPC به این منظور ایجاد شد که هماهنگی میان رشته‌های گوناگون آمارهای اقتصادی و آمارهای وابسته به آن را افزایش داده و نظام‌های حساب‌های ملی که جزئیات بیشتری از اقلام کالا و خدمت می‌خواهند از آن استفاده نمایند.

بلیت، ورودی و حق عضویت باشگاه‌ها، کرایه لوازم، انواع توپ، میزهای بلیارد و پینگ‌پنگ و سایر تجهیزات ورزشی و... می‌باشد. میانگین هزینه‌های ورزشی برای یک خانوار روستایی و نیز یک خانوار شهری محاسبه گردید. سپس، با استفاده از اطلاعات موجود در مورد تعداد خانوارهای شهری و روستایی در سال‌های مذکور (با استفاده از آمارهای سرشماری)، از طریق حاصل‌ضرب هزینه ورزشی یک خانوار شهری و روستایی در تعداد خانوارهای موجود و جمع نمودن آن‌ها با یکدیگر، مصرف کل ورزشی خانوارهای کشور به دست آمد و به منظور همخوانی مقادیر داده‌های مصارف ورزشی با مخارج دولت و نیز تولید ناخالص داخلی تمامی داده‌ها به قیمت ثابت سال ۸۳ و به واحد میلیارد ریال تبدیل شدند.

تصریح الگو

مطالعه حاضر با رویکرد خود توضیح‌برداری با وقفه‌های گسترده انجام گرفت. برای تخمین داده‌ها از مدل‌های خان^۴ و همکاران (۲۰۱۵) و اصغرپور و همکاران (۱۳۹۱) بهره برده شد.

$$\ln SHE = \alpha + \beta_0 \ln G + \beta_1 GDP + e_t$$

که در معادله فوق:

SHE: هزینه‌های ورزشی خانوار

G: مخارج دولت (کل مخارج دولت شامل

مجموع مخارج جاری و عمرانی)

GDP: تولید ناخالص داخلی کشور

روش انجام پژوهش به طور کامل تشریح شود.

ملل متحد براساس نشریه‌های NHSCP^۱ و SNA^۲ به روش آمارگیری نمونه‌ای از طریق مراجعه به خانوارهای نمونه در نقاط شهری و روستایی انجام می‌گیرد. شایان ذکر است که بر اساس تعریف مرکز آمار ایران، مفهوم هزینه عبارت است از هزینه خانوار، بدون کسر فروش دست دوم کالاها و هزینه خالص نیز عبارت از هزینه ناخالص منهای فروش دست دوم کالاها است. در ایران به طور کلی هزینه‌های مصرفی خانوار، شامل هزینه صرف شده برای انواع وسیعی از کالاها و خدمات است که بر اساس طبقه‌بندی محوری محصولات (CPC^۳) به مواد خوراکی و غیر خوراکی تقسیم می‌شود (Center, 2013).

هزینه‌های ورزشی خانوار

از آنجایی که در گزارش نتایج طرح‌های آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی و شهری هزینه‌های ورزشی سالانه خانوارها به صورت مجزا ذکر نشده‌اند. به‌منظور دسترسی به اطلاعات هزینه‌های ورزشی خانوار از نتایج و داده‌های خام طرح‌های آمارگیری هزینه و درآمد خانوار شهری و روستایی از سال ۱۳۷۲ تا سال ۱۳۹۲ شمسی که از سوی مرکز آمار ایران منتشر شده است، استفاده شد. هزینه‌های ورزشی خانوار با استفاده از کدهای پرسشنامه مرکز آمار برای اجرای طرح‌های هزینه و درآمد خانوارهای روستایی و شهری کشور به دست آمدند. این هزینه‌ها شامل مواردی مثل پوشاک، کفش، هزینه فراگیری ورزش‌های مختلف، تهیه

1. National Household Survey Capability Programme, NewYork.

2. System Of National Accounts

3. Central Product Classification

یافته های پژوهش

مشخص است، مقادیر در سطح متغیرهای مورد استفاده یعنی هزینه های ورزشی خانوار، مخارج دولت و تولید ناخالص داخلی در سطح پایا نیستند ولی مقادیر تفاضل مرتبه اول آن پایا است؛ از این رو از آزمون یوهانسون جوسیلیوس به منظور بررسی هم انباشتگی بین متغیرها استفاده گردید.

به منظور بررسی پایایی متغیرها از آزمون ریشه واحد دیکی فولر تعمیم یافته استفاده شد. فرض صفر در آزمون دیکی فولر تعمیم یافته وجود ریشه واحد در متغیر است. نتایج آزمون دیکی-فولر تعمیم یافته مربوط به مقادیر در سطح متغیرها در جداول شماره ۱ و ۲ آورده شده است. همان طور که در جدول های مربوطه

جدول (۱) نتایج آزمون دیکی فولر تعمیم یافته روی مقادیر در سطح متغیرها

متغیر	روند و عرض از مبدأ	آماره	مقدار بحرانی*	سطح احتمال
لگاریتم هزینه های ورزشی خانوار	روند و عرض از مبدأ	-۱/۷۲۷	-۳/۶۵۸	۰/۷۰۰
لگاریتم مخارج دولت	روند و عرض از مبدأ	-۰/۶۸۸	-۳/۶۵۸	۰/۹۹۹
لگاریتم تولید ناخالص داخلی	روند و عرض از مبدأ	-۲/۶۲۳	-۳/۶۵۸	۰/۲۷۴

مأخذ: یافته های پژوهش

* مقادیر بحرانی در سطح اطمینان ۵ درصد است.

جدول (۲) نتایج آزمون دیکی فولر تعمیم یافته روی مقادیر تفاضل مرتبه اول متغیرها

متغیر	روند و عرض از مبدأ	آماره	مقدار بحرانی*	سطح احتمال
لگاریتم هزینه های ورزشی خانوار	روند و عرض از مبدأ	-۳/۸۴۲	-۳/۶۷۳	۰/۰۳۶
لگاریتم مخارج دولت	روند و عرض از مبدأ	-۵/۴۱۲	-۳/۰۵۲	۰/۰۰۰
لگاریتم تولید ناخالص داخلی	روند و عرض از مبدأ	-۴/۱۰۸	-۳/۶۷۳	۰/۰۲۶

مأخذ: یافته های پژوهش

* مقادیر بحرانی در سطح اطمینان ۵ درصد است.

نتایج جدول سه، در این مدل هر دو آزمون مقدار ویژه و آزمون اثر، وجود یک بردار همگرایی را تأیید کردند؛ زیرا فرض صفر مربوط به عدم وجود بردار همگرایی توسط هر دو آماره رد شد ولی فرض مربوط به وجود بیش از یک بردار همگرایی رد نشده است. بنابراین حداقل یک رابطه تعادلی بلندمدت در بین متغیرها

آزمون هم انباشتگی

از آن جایی که سه متغیر $I(1)$ هستند. بنابراین بایستی آزمون همگرایی یا هم انباشتگی بین متغیرها بررسی می شدند. همان گونه که در قسمت روش شناسی تحقیق نیز بیان شد، به منظور آزمون هم انباشتگی از آزمون هم انباشتگی یوهانسون-جوسیلیوس استفاده شد. با توجه به

وجود دارد. از این رو می توان گفت که متغیرها در بلندمدت با یکدیگر رابطه دارند.

جدول (۳): نتایج آزمون هم‌انباشتگی یوهانسون - جوسیلیوس

سطح احتمال	مقدار بحرانی	آماره	فرض صفر
۰/۰۰۰	۸۸/۸۰۳	۱۳۵/۶۶۶	بدون بردار هم‌انباشتگی
۰/۱۰۶	۶۳/۸۷۶	۵۶/۷۱۹	حداکثر یک بردار هم‌انباشتگی
۰/۲۲۲	۴۲/۹۱۵	۳۵/۵۵۶	حداکثر دو بردار هم‌انباشتگی
۰/۰۰۰	۳۸/۳۳۱	۷۵/۹۴۹	بدون بردار هم‌انباشتگی
۰/۳۳۸	۳۲/۱۱۸	۲۴/۱۶۲	حداکثر یک بردار هم‌انباشتگی
۰/۴۴۴	۲۵/۸۲۳	۱۷/۱۶۱	حداکثر دو بردار هم‌انباشتگی

مأخذ: یافته‌های پژوهش

* مقادیر بحرانی در سطح اطمینان ۵ درصد است.

الگوی تصحیح خطا

اینکه در نرم‌افزار مایکروفیت یک معیار برای انتخاب وقفه بهینه انتخاب می‌شود که بر اساس این معیار نرم‌افزار اقدام به برآورد مدل مورد نظر می‌کند، در این مطالعه با توجه به محدودیت در داده‌ها از معیار شوارتز برای انتخاب وقفه بهینه استفاده شده است که این معیار در انتخاب تعداد وقفه صرفه‌جویی می‌کند.

پس از برآورد روابط بلندمدت، به منظور بررسی چگونگی تعدیل عدم تعادل‌های کوتاه‌مدت هزینه‌های ورزشی خانوار به سمت تعادل بلندمدت، الگوی تصحیح خطا استفاده گردید. الگوهای تصحیح خطا به دنبال ارائه ضرایب کوتاه‌مدت هستند؛ از این رو پس از ارائه ضرایب بلندمدت، ضرایب کوتاه‌مدت نیز برای هر دو مدل ارائه می‌شود. جدول چهار نتایج الگوی تصحیح خطا را برای کوتاه‌مدت و جدول پنج این نتایج را برای بلندمدت ارائه می‌کند. با توجه به

جدول (۴): نتایج الگوی تصحیح خطا (کوتاه‌مدت)

متغیر توضیحی	ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح احتمال
عرض از مبدأ	-۲/۴۰۹	۱/۱۶۴	-۲/۰۶۸	۰/۰۵۵
تفاضل مرتبه اول لگاریتم تولید ناخالص داخلی	۰/۴۰۴	۰/۲۰۲	۲/۰۰۲	۰/۰۶۳
تفاضل مرتبه اول لگاریتم مخارج دولت	۰/۹۱۹	۰/۱۸۳	۵/۰۰۹	۰/۰۰۰
ضریب تصحیح خطا	-۰/۱۷۸		-۲/۲۵۸	۰/۰۴۵
آماره F		۱۱/۷۷۱		۰/۰۰۰
ضریب تعیین			۰/۷۰۱	
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۶۲۲	
آماره دوربین واتسون			۲/۰۰۷	

مأخذ: یافته‌های پژوهش

مدل منفی و به لحاظ آماری معنی دار است، به طوری که اگر هزینه‌های ورزشی خانوار از مسیر تعادل بلندمدت خود خارج شود، هر سال حدود ۱۷/۸ درصد از عدم تعادل جبران می‌شود. حال در اینجا به برآورد الگوی بلندمدت مربوط به مدل تحقیق پرداخته شده است. جدول پنج نتایج مربوط به برآورد الگوی بلندمدت را نشان می‌دهد.

نتایج جدول چهار نشان می‌دهد که تولید ناخالص داخلی اثر مثبت و معنی‌داری بر هزینه‌های ورزشی خانوار در کوتاه‌مدت داشته است. از طرف دیگر نتایج نشان می‌دهد که مخارج دولت نیز اثر مثبت و معنی‌داری بر هزینه‌های ورزشی خانوار در کوتاه‌مدت داشته است. ضریب (۱-ecm) (جدول چهار)، نشان می‌دهد که در هر دوره، چند درصد از عدم تعادل کوتاه مدت برای دستیابی به تعادل بلندمدت تعدیل می‌شود. مقدار ضریب تعدیل در

جدول (۵)، نتایج برآورد الگوی بلندمدت

متغیر توضیحی	ضریب	آماره t	سطح احتمال
عرض از مبدأ	-۱۳/۴۹۸	-۱/۹۵۸	۰/۰۶۹
لگاریتم تولید ناخالص داخلی	۲/۲۶۸	۱/۰۴۰	۰/۳۱۴
لگاریتم مخارج دولت	-۰/۸۴۲	-۰/۴۲۷	۰/۶۷۵

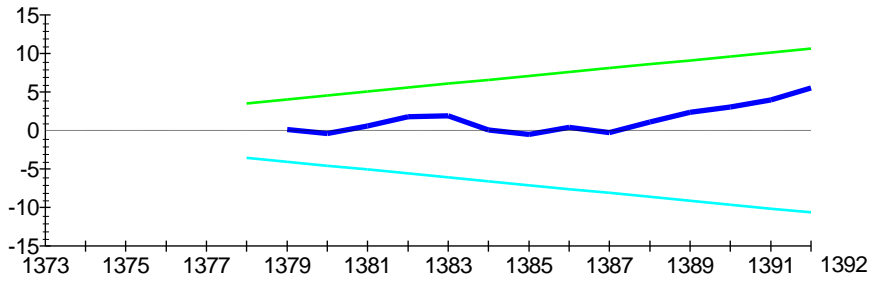
مأخذ: یافته‌های پژوهش

بررسی وجود تغییرات ناگهانی و تصادفی در ثبات ضرایب مورد استفاده قرار می‌گیرد. اگر آماره‌ها بین خطوط مرزی که به صورت دو خط هستند، قرار گیرد، فرضیه صفر یعنی ثبات پارامترها رد نخواهد شد. نتایج مربوط به این آزمون‌ها برای مدل تحقیق در شکل‌های ۱ و ۲ آورده شده است. همان‌طور که در نمودار نیز مشخص است، پارامترهای مدل از ثبات لازم برخوردار هستند. بنابراین می‌توان گفت بر اساس این دو آزمون فرض صفر مبنی بر وجود ثبات در پارامترها رد نشده و پارامترهای مدل از ثبات لازم برخوردار هستند.

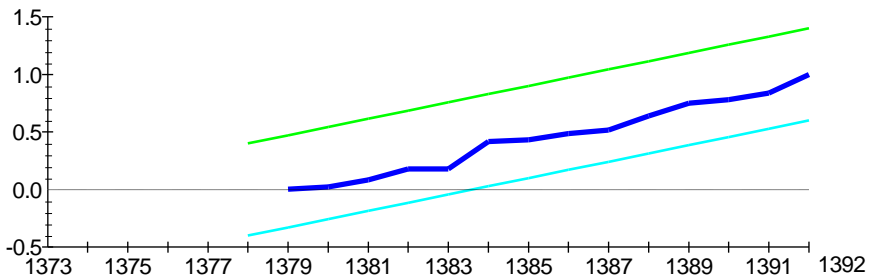
همچنان که در جدول شماره پنج مشخص است، متغیرهای مخارج دولت و تولید ناخالص داخلی در بلندمدت اثر معنی‌داری بر هزینه‌های ورزشی خانوار نداشتند. که در قسمت بعد در خصوص علل و عوامل نتایج فوق بحث شده است.

آزمون‌های تشخیصی

یکی از آزمون‌هایی که به منظور بررسی ثبات پارامترها استفاده می‌شود، استفاده از آماره‌های مجموع انباشته پسماندهای برگشتی (CUSUM) و مجموع مربعات انباشته پسماندهای برگشتی (CUSUMSQ) است. آزمون اول برای بررسی تغییرات سیستماتیک در ضرایب تخمین زده شده و آزمون دوم برای

شکل ۱: مجموع انباشته پسماندهای برگشتی (CUSUM)

شکل ۲: مجموع انباشته مربعات پسماندهای برگشتی (CUSUMSQ)

بحث و نتیجه‌گیری

تحلیل اثرات سیاست‌های مالی دولت بر بخش‌های مختلف صنعت ورزش می‌تواند بر اتخاذ تصمیمات استراتژیک مناسب در جهت توسعه مشارکت همگانی در امر ورزش راهگشا باشد. مخارج دولت به عنوان مهم‌ترین متغیر معرف سیاست‌های مالی دولت در ایران به شمار می‌رود. اگرچه تغییرات مالیات (به‌عنوان دیگر ابزار سیاست مالی) و تغییرات حجم پول (به عنوان ابزار سیاست پولی) می‌توانند همانند مخارج دولتی بر هزینه‌های ورزشی خانوار اثرگذار باشند اما از آنجا که درجه اطمینان بخشی مخارج دولت در مقایسه با مالیات و حجم پول بیشتر است لذا استفاده از ابزار مخارج دولت به منظور بررسی هزینه‌های خانوار (از جمله هزینه‌های ورزشی) بیشتر مد نظر قرار می‌گیرد (Asgharpur, 2012). در واقع اجرای سیاست‌های مالی دولت به‌واسطه مخارج جاری و سرمایه‌ای می‌تواند با تغییر در درآمد ملی کشور به هزینه‌های خانوارها به طور کلی و هزینه‌های ورزشی آن‌ها به‌طور خاص اثرگذار باشد. از سوی دیگر مطالعه عوامل مختلف تأثیرگذار بر جایگاه ورزش در بودجه خانوارها به عنوان مهم‌ترین عنصر صنعت ورزش که نقش تعیین‌کننده‌ای در میزان مشارکت ورزشی در کشور و متعاقب آن ارتقاء سطح سلامت جامعه دارد، می‌تواند کمک شایانی در اتخاذ سیاست‌های اقتصادی مناسب در جهت توسعه محصولات ورزشی در سبد هزینه‌ای خانوارها داشته باشد. اگرچه با جستجو در میان تحقیقات داخلی و خارجی تحقیقی یافت نشد که دقیقاً به بررسی تأثیرات بلندمدت و

کوتاه‌مدت مخارج دولتی بر مصرف ورزشی خصوصی پرداخته باشد و عمده پژوهش‌هایی که از منظر اقتصاد کلان به مقوله ورزش پرداخته بودند تأثیرات بخش ورزش را جنبه‌های مختلف اقتصاد بررسی کرده بودند. به‌عنوان نمونه رستم‌زاده و همکاران در سال ۱۳۹۳ اثر سرمایه‌گذاری دولت در بخش ورزش را بررسی کرده و نتایج آن از اثرات منفی سرمایه‌گذاری در صنعت ورزش بر رشد اقتصادی کشور خبر داده بود. البته به عقیده آنان حضور بخش خصوصی در اقتصاد ایران ناچیز بوده و برای تحقیق خود صرفاً به بررسی تأثیر بودجه ورزشی جاری و عمرانی سالانه دولت به (به عنوان سرمایه‌گذاری در ورزش) بر رشد اقتصادی پرداخته بودند (Rostamzadeh, Sadeghi, Assari, & Yavari, 2014). اما تحقیقات متعددی موضوع تأثیر مخارج دولتی بر کل مصرف خصوصی را به انحاء مختلف مورد مذاقه قرار داده‌اند. به همین دلیل پژوهشگران تحقیق حاضر نیز به منظور بررسی و مقایسه نتایج به‌دست آمده از این تحقیق ناگزیر از بررسی آن‌دسته از تحقیقاتی برآمدند که تأثیرات مخارج دولت را بر کل مصرف خصوصی کشورها بررسی کرده بودند. همچنان که از یافته‌های تحقیق برآمد نتایج کوتاه‌مدت حاصل از برآورد مدل در مطالعه حاضر حاکی از تأثیر مثبت و معنی‌دار مخارج دولتی در کوتاه‌مدت بر هزینه‌های ورزشی خانوارهای ایران بوده است. این نتیجه با نتیجه تحقیق خان و همکاران (۲۰۱۵) که به تحلیل تجربی اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت مخارج دولتی کشور چین بر مصرف خصوصی آن کشور

(Mahmud & Ahmed, 2012). ذکر این نکته ضرورت دارد که رابطه بین مخارج دولتی و مصرف خصوصی به عنوان یکی از عناصر مهم و تعیین کننده تولید ناخالص داخلی، هم به لحاظ نظری و هم در مطالعات تجربی همواره از مسائل و موضوعات بحث برانگیز بوده است. به طوری که در این زمینه مطالعات تجربی گسترده ای انجام شده و نتایج آن مطالعات دلالت بر این دارد که در این زمینه و بر اساس نتایج حاصل از تحقیقات در کشورهای مختلف اتفاق نظر وجود نداشته و تأثیر مخارج دولتی بر مصرف خصوصی مبهم بوده است. بنابراین ناهمسویی میان نتایج به دست آمده در تحقیق حاضر با برخی از تحقیقات داخلی و خارجی و همسو بودن آن با برخی از تحقیقات دیگر چندان دور از انتظار نبوده است. از سوی دیگر با توجه به ویژگی های خاص مقوله ورزش و مصرف محصولات ورزشی نایست نقش عوامل مهم دیگری مغفول بماند که به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر میزان و نحوه هزینه کرد خانواده ها در بخش ورزش اثر می گذارند. به عنوان نمونه حضور موفق کاروان های ورزشی در ابر رویدادهایی مثل المپیک و بازی های آسیایی می تواند اثرات فوری و کوتاه مدت معناداری در مصرف ورزشی خانوارها و مشارکت ورزشی آنان داشته باشد اما تأثیرات بلند مدت موفقیت کشور در ورزش قهرمانی بر هزینه های ورزشی خانوارها نیازمند بررسی های دقیق تری است. از دیگر سو عناصری چون بودجه ورزشی دولت، سبک زندگی مردم در مواجهه با ورزش و نیز نقش نهادهای فرهنگی و تبلیغاتی از جمله صدا و سیما در شکل دهی به سبک زندگی فعال (یا غیر فعال)، بالا بودن سهم

پرداخته بودند همسو نیست. نتایج تحقیق آنان نشان داده بود که علی رغم تأثیر مثبت و معنی دار مخارج دولت بر مصارف خصوصی در بلندمدت، وجود این تأثیر در کوتاه مدت تأیید نشده بود (Khan, Chen, & Ashraf, 2015). اما این نتیجه با نتیجه به دست آمده از تحقیق اصغرپور، سلمانی و ابراهیمی (۱۳۹۱) همسو است، چرا که در مطالعه یاد شده نیز اثر مخارج دولتی بر مصرف بخش خصوصی مثبت ارزیابی شده بود (Asgharpur, 2012). از این رو سیاست های مالی انبساطی در ایران به واسطه افزایش مخارج دولت می تواند در کوتاه مدت به رشد مصرف ورزشی خصوصی کمک کند. اما نتایج تحقیق از عدم ارتباط مثبت بلند بین مخارج دولت و مصرف ورزشی خصوصی دارد. این نتیجه نیز با نتیجه حاصل از پایان نامه کارشناسی ارشد شاهسون که در سال ۱۳۹۰ و با عنوان « بررسی اثر مخارج دولت بر مصرف بخش خصوصی» انجام گرفته بود، همسو است. نتایج حاصل از تحقیق مزبور نشان داده بودند که هزینه های کل دولت اثر منفی بر مصرف بخش خصوصی داشته است (Shahsovan, 2011). به عبارت دیگر به عنوان جانشینی برای مصرف بخش خصوصی محسوب گشته است. محمود^۱ و احمد^۲ نیز در سال ۲۰۱۲ رابطه میان مصرف خصوصی و مخارج دولتی را در کشور بنگلادش بررسی کرده بودند و نتایج تحقیق آنان حکایت از وجود رابطه مثبت مصرف خصوصی و مخارج دولتی در بلند مدت و تأثیر منفی مخارج دولت بر مصرف خصوصی در کوتاه مدت داشتند

منابع

- Anokye, N. K., Pokhrel, S., Doyle-Francis, M., & Fox-Rushby, J. (2016). How much do people spend on physical activity in England: a nationwide cross-sectional survey of expenditure. *The Lancet*, 388, S20.
- Asgharpur, H., Salmani, B., Ebrahimi, S. (2012). Experimental Analysis of the Impact of Government Expenditure on Private Consumption in Iran. *Quarterly Journal of Economic Development Research*, 8, 105-132.
- Ashrafipour, M. (2013). Effects of financial policies on private consumption in Iran. *Economic Journal*, 7, 52-71.
- Askarian, F. J., A. (2009). Comparison of sports expenses of Iranian households in 2001-2006. *Research in Sports Sciences*, 25, 95-104.
- Audickas, L. (2017, 14 December 2017). Sport participation in
- England. *House of commons library (Number CBP 8181)*, 1-7.
- Britain, G. (2009). *Be active, be healthy: A plan for getting the nation moving*: Department of Health.
- Center, I. S. (2013). *Iran Statistical Yearbook 1392*. Tehran: STATISTICAL CENTRE OF IRAN.
- Davies, L. E. (2002). Consumers' expenditure on sport in the UK: increased spending or underestimation? *Managing leisure*, 7(2), 83-102.
- Department, S. R. (2018). *Sporting Goods Industry - Statistics & Facts*.

هزینه‌هایی چون مسکن و خوراکی‌ها در سبد هزینه‌ای خانوارها، پایین بودن میزان متوسط درآمد خانوار نسبت به هزینه‌ها و ده‌ها عامل اقتصادی و اجتماعی دیگر که از جنبه‌های مختلف بر مشارکت ورزشی خانوارها و میزان مصرف ورزشی خصوصی تأثیرگذار هستند. البته علی‌رغم صحت و اهمیت تمامی موارد و ملاحظات مزبور ذکر این نکته نیز ضرورت دارد که پیچیدگی‌های حاکم بر معادلات اقتصادی، تصمیم‌گیری و اتخاذ سیاست‌های کلان اقتصادی را بسیار مشکل می‌سازد. برای مثال با افزایش مخارج دولت (سیاست انبساطی)، علاوه بر مصرف ورزشی خصوصی، میزان مصرف در کل کشور نیز افزایش می‌یابد و همین مسئله به بی‌ثباتی اقتصادی منجر خواهد شد، بنابراین دولت‌ها به منظور جلوگیری از این مشکل هم‌زمان مالیات‌ها را نیز افزایش می‌دهند (سیاست انقباضی) تا سبب کاهش مصرف شوند... و ده‌ها و صدها مسئله از این قبیل، موجب می‌گردد که اتخاذ سیاست‌های کلی اقتصادی نیازمند ملاحظات فراوانی گردد و در نتیجه تأثیرات آن سیاست‌ها بر بخش‌هایی چون بودجه ورزشی خانوارها در اولویت‌های بعدی قرار بگیرند. اما به هر ترتیب بدیهی است که مطالعه در این خصوص و هماهنگی بخش‌های اقتصادی مختلف می‌تواند به اتخاذ تصمیماتی بهینه، منطقی و هماهنگ منجر شود که تأمین‌کننده نیازهای بخش ورزش و ارتقاء جایگاه آن در میان خانواده‌ها باشد.

- Park, J.-A., Park, M.-H., Shin, J.-H., Li, B., Rolfe, D. T., Yoo, J.-Y., & Dittmore, S. W. (2016). Effect of sports participation on internet addiction mediated by self-control: A case of Korean adolescents. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 37(3), 164-169.
- Rostamzadeh, P., Sadeghi, H., Assari, A., & Yavari, K. (2014). The Effect of Government Investment on the Economic Growth in Iran. *Quarterly Journal of Economic Research (Sustainable Development and Development)*, Fourteenth(4), 177-210.
- Sanderson, K., Harris, F., Russell, S., & Chase, S. (2000). The Economic Benefits of Sport A Review. *Hong Kong: Business and Economic Research Limited*.
- Scheerder, J., Vos, S., & Taks, M. (2011). Expenditures on sport apparel: Creating consumer profiles through interval regression modelling. *European Sport Management Quarterly*, 11(3), 251-274.
- Shahsovan, R. (2011). *Investigating the impact of government expenditure on private sector consumption*. (Thesis for a Master's Degree). University of Tehran, Tehran.
- Sturm, R. (2004). The economics of physical activity: societal trends and rationales for interventions. *American Journal of Preventive Medicine*, 27(3), 126-135.
- Wicker, P., Breuer, C., & Pawlowski, T. (2010). Are sports club members big spenders?: Findings from sport specific analyses in Germany. *Sport Management Review*, 13(3), 214-224.
- Downward, P., & Rasciute, S. (2010). The relative demands for sports and leisure in England. *European Sport Management Quarterly*, 10(2), 189-214.
- Downward, P., & Riordan, J. (2007). Social interactions and the demand for sport: An economic analysis. *Contemporary Economic Policy*, 25(4), 518-537.
- Kalashi, M., Hoseini, S A & Rajaei, M. H. (2014). The effect of government and household sports expenditures on GDP in Iran. *Sports Management Studies*, 38, 165-182.
- Kashef, S. M. (2014). Relationship between sports and medical expenses with physical activity of Urmia households. *Journal of Applied Health Studies in Sports Physiology*, 1, 28-32.
- Khan, K., Chen, F., & Ashraf, N. (2015). Impact of government spending on private consumption using ARDL approach. *Asian Economic and Financial Review*, 5(2), 239-248.
- Kutz, S. (2017). \$100 billion — that's how much Americans spent on sports over the past 12 months. Retrieved from www.marketwatch.com
- Lera-López, F., & Rapún-Gárate, M. (2005). Sports participation versus consumer expenditure on sport: different determinants and strategies in sports management. *European Sport Management Quarterly*, 5(2), 167-186.
- Mahmud, M. N., & Ahmed, M. (2012). Government expenditure and household consumption in Bangladesh through the lens of economic theories: an empirical assessment.

The Effects of Government Costs on Sports Budget for Iranian Households

Ganj Khanloo J.^{1*}, Askarian F.², Tahmasebi F.³
Razavi Seyyed Mohammad Hosein.¹, Azimi Delarestaghi Atefe.^{2*}

Received: Feb 03, 2019

Accepted: Oct 21, 2019

Abstract

Objective: The purpose of this study is to investigate the effect of government expenditures and expenditures on sports expenses of Iranian households.

Methodology: The present study is a descriptive-analytic study using data mining. Due to the nature of the subject, its data was collected using a library method. The short-term and long-term effects of government expenditures on sport budgets of Iranian households, using the annual statistics and data of the variables during 1993 to 2013, were investigated through ARDL and ECM models.

Results: The results of the research have shown that the government expenditures and GDP have a positive and significant effect on the sports budget of households in Iran in the short term. But the results did not confirm the long-term effects of government expenditures on private sports use in Iran.

Conclusion: Adopting appropriate financial policies by governments can help expand the consumption of households and, consequently increase participation rate in sport.

Keywords: government expenditures, household expenses, sports participation

-
1. PhD graduate of Sport management, University of Tabriz, Tabriz, Iran
 2. Associate professor of sport management, university of Tabriz, Tabriz, Iran
 3. Assistant Professor of economics, Payamnoor University

* Corresponding author's e-mail address: ganjkhanoofajfar@yahoo.com